Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной АВГУСТ 23 Пятница № 195 (3195)

Сэн 10 мүнгэ.

Алтанай шэнэ уурхайнуудые олоhоной түлөө премн

МОСКВА, августын 20. (ТАСС). Советскэ алтанай промышленностиин хүгжэлтэдэ ба шэнэ уурхайнуудай нээгдэхэ ябадалда алта бэдэрээшэд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Алтанай олонхи уурхайнууд хадаа алта бэдэрэгшэдээр олдоhон байна.

Алта бэдэрэгшэдэй инициативые саашадань урмашуулхын тулада, Үнгэтэ металлургиин Арадай Комиссариат болбол, алтанай ба платинын шэнэ уурхайнуудые олоhон хүнүүдтэ үгтэхэ преминүүдые тогтообо. Уурхай соохи алтанайнь запасай ехэ багаhаа дулдыдан, 3-hаа 100 мянга хүрэтэр түхэригэй премн үгтэхэ. Хэрбээ алтанай хэмжээгэй ехэ байгаа hаань, 6-hаа 200 мянган түхэриг хүрэтэр премн үгтэхэ юм. Алтанай ба платинын уурхайе нээhэн ба энээн тухай мэдүүлгэ үгэhэн Советскэ Союзай гражданин бүхэн энэ премиэ абажа шадаха байна. Түрүүшынхеэ алта олоhон хүнүүд премиhээ гадуур, өөрынгөө олоhон газар дээрэ өөрөө ажаллаха участогуудые абаха эрхэтэй байха. Алтанай уурхайе бэдэрhэн организацинууд, колхозууд, туристска ба агнууриин организацинууд, хадаа алтанай уурхай нээн олоhонойгоо түлөө мүн лэ премн абажа шадаха юм. Алтанай шэнэ уурхайнуудые олоhон геологоразведчигүүдшье премн абаха байна.

1941 оной ургасын бэхи үндэhэ hуури табиха

Социалистическэ хүдөө ажахы болбол тараалангай хүдэлмэринүүдэй тон шанга үедэ оробо. Колосто тараанай хуряалга түлэг дундаа; зарим техническэ культурануудай ба овсцын хуряалга эхилжэ байна. Оройн ороohото ба бүхы техническэ культурануудай, мүн овощь ба картофелиие хуряалга хадын саана бэшэ болоо. Колхозууд ба совхозууд болбол советскэ гүрэнэй урдахи өөрынгөө түрүүшын ээлжээнэй уялгые дүүргэлгэдэ— тараа тушаалгада оробо.

Хүдөөажахын хүдэлмэринүүдэй намар-зунай циклын хэмжээнь энээгээр хизаарлагданагүй. Шэнэ ургаса амжалтатайгаар хуряахын хажуугаар, тараа бэлэдхэлэй планиие хүсэд ба саг соонь дүүргэхын хажуугаар, ерэхэ жэлэй ургасын бэхи үндэhэ hууринуудые мүнөө табиха—ехэ ба харюусалгатай хүдэлмэри советскэ газартараалангай хүдэлмэрилэгшэдэй урда байна. Иимэ үндэhэ hууринууд гэхэдэ: намарай тарилгые үндэр шанартайгаар үнгэргэлгэ ба намарай пар хахалалгын планиие хүсэд дүүргэлгэ болоно.

Гурбадахи табанжэлэй hүүл болотор хүдөөажахын хоёр жэл үлөө. Табанжэлэй hүүлдэ, бидэнэр болбол ороohото тараанай дунда ургасые гектар бүриин 13 центнер болгохо уялгатайбди. Энэ болбол ВКП(б)-гэй XVIII съездын директивэ мүн. Жэл бүри 8 миллиард пуд тараа абадаг болохо тухай сталинска даабариие дүүргэхын тулада, үлэгшэ 2 жэлэй торшо соо ургасые дунда жэшээгээр гектар бүриин 2-3 центнерээр дээшэлүүлхэ шухала.

Центнер ургаса бүриин түлөө эрид тэмэсэхэ, хүдөөажахын бүхы хүдэлмэринүүдэй шанарые эрид дээшэлүүлхэ, советскэ газартараалангай агротехникые hайжаруулха, колхозууд, совхозууд ба МТС-тэ ажалай дисциплиные бүхыхэмжээгээрнь бүхэжүүлхэ хэрэгтэй.

Эгээн иимэ ушарhаа, мүнөө жэлдэ намарай тарилгые урданайхиhаа бүри дээдэ хэмжээдэ үнгэргэхэ шухала. Энэ жэлдэ гансал колхозууд 34 миллионhоо дээшэ гектар намарай тарилга хэхэ, энэ хадаа тараанай бүхы суглуулбариин 40 проц. үлүү болоно, гэбэшье нютагай партийна, советскэ ба газарай органууд, намарай тарилгада багаар анхарал табина гэжэ үнгэрэгшэ жэлэй практика харуулаа.

Олонхи районуудта намарай тарилга тариха үедэ агротехникын бүдүүлигээр эбдэгдэдэг ушарые энээгээрлэ элирхэйлжэ болохо байна. Парынь сэбэр бэшэ, үбhэ ургашанхай байдаг ба намарай тарилгын хэгдэhэн участогууд дан орой болоhон хойно хуряагдадаг байгаа. Намарай тарилгын болзор ехээр удаардаг, энээнhээ шалтагаалан, орой таригдаhан участогуудай ургаса эрид доошоо ородог hэн.

Нютагай хүтэлбэрилэгшэд, үнгэрэгшэ жэлэй алдуунуудhаа зохихо вывод хэхэ ба эдэниие дахин дабтахагүй ёhотой байгаа. Иимэ байдал, жэшээлхэдэ Омско областьдо үгы. Эндэ намарай тарилга сентябриин 1-дэ дүүрэхэ ёhотой зад, августын 10-да миил 5,7 мянган гектар таригдажа, планайнь өөдэгүйхэн хубинь—1 проц. дүүрэhэн байна. Омско областиин газарай таhаг, намарай тарилга тухай заабариие hон hаяхан эльгээгээ гэhэн факт хадаа энэ шухала хүдэлмэридэ анхаралаа табяагүй байhыень гэршэлнэ. Мүн Красноярскашье хизаарта намарай тарилга хангалтагүйгөөр ябана—августын 10-да планиинь оройдоо 2 проц. дүүрээ.

„Намарай тарилгые, хабарай тарилгадал адли, богонихон болзор соо тарихань уялга бэшэ, тэрэниие удаан саг соо аажамшаар тарихада болохо“ гэжэ зарим газарта hанадаг эндүүрэлые зайлуулха шухала. Хүдөөажахын наукануудай мэдээнүүд ба стахановска опыт болбол, зоно бүхэндэ намарай тарилга хэхэ богонихон, бүри ашагтай агротехническэ болзорнууд бии юм, элэ болзорнуудые наряар сахилга—үндэр ургаса абаха арга олгохо байна гэжэ харуулна. Тиимэhээ, партийна, советскэ ба газарай органуудай хүтэлбэрилэгшэд, намарай тарилгые эгээ энэ агротехническэ болзорнууд соо үнгэргэхөөр хараалан, хүдэлмэреэ эмхидхэхэ ёhотой.

Ерээдүйн ургасада намарай хахалалгын туйлай ехэ удхашанартай байhаниинь ниитын практикаар тодоруулагдаа. Зүгөөр, hүүлэй жэлнүүдтэ, колхозууд ба совхозууд намар пар хахалалгын планнуудые дүүргээгүй, энээн дээрэhээнь болоно, хабарай тарилгын хүдэлмэринүүд удаарhан байна. Намарай пар — ургасые нилээд дээшэлүүлэгшэ агротехническэ хэмжээябуулга байхаhаа гадна, энэ хадаа хүдөөажахын хүдэлмэридэ гэгдэжэ заншаhан практикые зайсуулха шухала зэбсэг мүн.

Хэрбээ Сибириин ба Поволжын районуудта намарай пар хахалалгын планай дүүргэгдэhэн байгаа hаань, ороohото культурануудай тарилга бүри богонихон болзор соо ябуулагдаха, хабарай полевой хүдэлмэринүүд удаархагүй, тиимэhээ, тарилгын hүүлээрхи бүхы полевой хүдэлмэринүүд амжалтатайгаар үнгэргэгдэхэ байна. Намарай пар хахалалгын планиие хүсэдөөр ба саг соонь дүүргэхэ—энэ хадаа ерэхэ жэлдэ хүдөөажахын бүхы хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ түлхюурынь болоно.

Хэды тиимэ болобошье, энэ юрын ба мэдээжэ зүйлые зүүн районуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэд бүгэдөөрөө хүсэд ойлгоогүй байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Парти ба правительствын тогтоолой ёhоор, зүүн зүгтэ намарай пар хахалалга июлиин 1-hээ эхилхэ ёhотой байhаар байтарань, намарай пар хахалалгын план августын 10-най үдэр Новосибирскэ областьдо 8 проц., Омскодо—13 проц., Алтайн хизаарта—16 проц. ба Красноярска хизаарта—21 проц. дүүрэhэн байна.

Мүнөө жэлдэ зүүн районуудай колхозуудай хүдэлмэриин морин бүхэндэ 4 гектарhаа доошо бэшэ пар хахалха ёhотой гэhэн уялгата даабариин тогтоогдоhон байбашье hаань, баhа лэ, урда жэлэйхи мэтээр, намарай пар хахалалгадамнай МТС-эй тракторна парк хүдэлмэрилнэ бэзэ гэжэ найдадаг ябадал байhаар. Зүүн районуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол парти ба правительствын энэ тогтоолые хэлсээнгүй дүүргэхэ, хахалалга дээрэ моринной хүсые бүрин хэрэглэх уялгатай. Бусад районуудай хүтэлбэрилэгшэд мүн лэ моринной хүсые пар хахалалга дээрэ хэрэглэхэ уялгатай, энээнгүйгөөр намарай пар хахалалгын планиие хүсэдөөр ба саг соонь дүүргэхэнь бэрхэтэй байна.

34 миллион гектар намарай тарилга хэхэ, 60 миллион гектар намарай пар хахалха—энэ болбол парти ба правительствын даабари болоно. Энэ хадаа нютагай партийна, советскэ ба газарай органуудай бүхы хүтэлбэрилэгшэдтэ, колхозуудай түрүүлэгшэдтэ, МТС ба совхозуудай директорнүүдтэ уялга болоно. Бүхы областьнууд, хизаарнууд ба республикануудта, район, МТС, колхоз, совхоз бүхэндэ намарай тарилгын ба намарай парай план агротехникын эрилтэнүүдтэй зохилдуулагдан хүсэд дүүргэгдэhэн байха ёhотой.

Планнуудаа дүүргэхэгүй, тэрэшэлэн агротехникын аргануудые хазагайруулха ба хүдэлмэридөө брак хэхэ ябадал болбол гүрэнэй ба колхозуудай интересүүдые хүндөөр дабалга мүн гэжэ харагдаха ёhотой. Эдэ бүгэдын түлөө гансал сэхэ гэмтэниинь бэшэ, мүн хүтэлбэрилэгшэдшье харюусаха ёhотой. Парти ба правительство болбол гүрэндэ юун хэрэгтэйб, тэдэ бүхэниие тэдэндэ, тайлбарилан хэлэбэл, хүтэлбэрилэгшэдтэ үгөө. Эдэ даабаринуудые амжалтатайгаар, үнэн сэхээр дүүргэхэ, ерэхэ жэлдэ манай орной рекордно ургаса хуряан абахаар дүүргэхэ хэрэгтэй.

(„Правдын“ түрүү бэшэгhээ).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

РСФСР-эй наукын габьяата деятелиин нэрээргые В. В. Николаевта ба С. С. Халатовта олгохо тухай

Медицинын хэрэгтэ эрхим габьяа гаргаhанайнь түлөө, нэгэдэхи московско гүрэнэй медицинскэ институдай профессорнууд:

1. Владимир Васильевич Николаевта.
2. Халатов Семен Сергеевичтэ.

РСФСР-эй наукын габьяата деятелиин нэрээргые олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **А. БАДАЕВ.**

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **П. БАХМУРОВ.**

Москва. 1940 оной августын 16.

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АВТОНОМНО СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БМАССР-эй НКВД-гэй, Хүдэлмэришэн-Тараашанай Милициин Управлениин хүдэлмэрилэгшэдые БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй Грамотануудаар шагнаха тухай

Уhанай үертэй активнаар ба амжалтатайгаар тэмэсэhэнэйнь түлөө, Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй хүндэлэлэй грамотануудаар шагнаха:

1. **Баторов** Сократ Ивановичые—НКВД-гэй, Хүдэлмэришэн-Тараашанай Милициин Управлениин начальнигай орологшо;
2. **Байбородин** Дмитрий Степановичые — младша лейтенант;
3. **Зворыгин** Филипп Никитичые — младша лейтенант;
4. **Вайчук** Константин Павловичые — НКВД-гэй, Хүдэлмэришэн-Тараашанай Милициин Управлениин комендант;
5. **Гиль** Федор Трифоновичые — Милициин 1-дэхи городской таhагай участково найдалгата;
6. **Солдатов** Александр Минорофановичые — Милициин 1-дэхи городской участково найдалгата;
7. **Швецов** Федор Яковлевичые — младша лейтенант.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **И. БОРСОЕВ.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь. **М. ИЛЬИЧЕВ.**

г. Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан.
1940 оной августын 21.

Сүлөөтэ ажалай түрүүшын үрэнүүд

РИГА, августын 20. (ТАСС). Советскэ Латвиин предприятинууд дээрэ ажалай үнлэр бүтөөсын түлөө хүдэлөөн дэлгэржэ байна.

Ригэдэ, нэгэ далабша доро 2 фабриканууд—бүд нэхэдэг „Номос“ гэжэ ба оймhо оёдог „Стар“ гэжэ фабриканууд бии. Энэ хадаа бага налог түлэхөө hанажа хоёр болгогдоhон нэгэ предприяти юм. Фабрикануудай администрацинь нэгэн. Ойрын саг соо фабриканууд нэгэдэхэ байна. Тэндэ 300 шахуу хүн хүдэлмэрилнэд. Фабрична комитет ба фабригуудай комиссар Акодис болбол хүдэлмэришэд ба техникүүдэй цеховой совещанинуудые үнгэргөө. Ткацколенточнэ цехтэ продукци гаргалга нэгэ хахад дахин ургаа.

Хүдэлмэришэдэй ажалай ба байрабайдалайнь условинууд hайжарба. Столоводо ба клубта hайн гэрнүүд таhалагдаа. Политграмотын ба ород хэлэнэй, үсэг бэшэг мэдэхэгүйе усадхалгын кружогууд, драматическа ба физкультурна секцинүүд ба библиотекэ эмхидхэгдэбэ.

Советскэ Союзай Герой, полковник Иван Степанович Сухов.

(Ф. Кисловай фото).

Ажалшадай элүүр энхын тула оролдолго

КАУНАС, августын 20. (ТАСС). Литовско ССР-эй элүүрые хамгаалгын вице-министр Гирдзиаускас болбол ТАСС-ын корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө, ажалшадай элүүр энхэ байдалые сахиха хэмжээябуулганууд тухай хэлэбэ. Түрүүшын үдэрhөө эхилээд, шэнэ правительство болбол больницанууд, амбулаторинууд ба бусад эмнэлгын-медицинскэ учреждениинүүдэй үргэн сетиие байгуулжа ороhон байна. Урдань энгын нюурнуудта ба организацинуудта хабаатай байhан 43 эмнэлгын учреждениннүүд министерствын мэдэлдэ байна.

Больницануудай ремонт дүүрэжэ байна, санаторинууд үргэдхэгдөө, 3 шэнэ диспансернүүд нээгдээ, эхэнүүд ба хүүгэдэй 50 консультацинууд байгуулагдаа. Hаяар үшөө 40 консультацинууд нээгдэхэнь.

Каунасай хүдэлмэришэдэй район—Вилиаполидо хүүгэдэй ясли нээгдээ. Ойрын сагай торшо соо Каунаста ба Литвын бүхы городуудта хүүгэдэй яслинуудай үргэн сетьнүүд байгуулагдахань.

Энэ жэлдэ элүүрые хамгаалалгада үшөө 20 миллион лит hомологдохо байна.

СТАХАНОВСКА ХҮДЭЛӨӨНЭЙ ЭХЭ ОРОНДО

Серго, августын 20. (ТАСС). Стахановска хүдэлөөнэй эхэ орон—Сталинай нэрэмжэтэ „Центральна ирмино“ шахтын коллектив болбол нүүрhэ малтаха 8 hарынгаа планиие үсэгэлдэр дүүргэбэ.

Hара соогоо 500 тонно нүүрhэ малтахын түлөө тэмэсэгшэ забойщигуудай дунда, забойщик Синягтовский түрүү hуури эзэлнэ. Тэрэ хадаа июль соо 825 тонно нүүрhэ малтаа.

НҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

Шанхайдахи английска сектор дээрэхи контроль тушаа

НЬЮ-ЙОРК, августын 21. (ТАСС). „Нью-Йорк Таймс“ газетын дамжуулhанай ёhоор, Холбоото Штадууд болбол Вашингтон ба Токиогой хоорондын хэлсэлгэнүүдэй процесс соо арсалдаата асуудалнуудые гуримшуулан шиидхэтэр, Шанхайдахи уласхоорондын сеттльментын статускые сахихаа хүсэнэ. США-гэй гүрэнэй секретариие орологшо Уэллес болбол США-гэй азиатска эскадрые командалагша адмирал Хартда заабари эльгээгдэбэ, энээн соо хэлэгдэhэн ёhоор, США болбол английска секторэй волонтерско корпусые патрулироваалха зүбшөөрэлөө үгэбэ гэжэ мэдүүлбэ.

Франци үлэсхэлэнгэй урда тээ

Виши, августын 21. (ТАСС). Блокадые hуладхаха тухайда Франциин хандалгада английска правительство үшөө харюу үгөөдүй. Харюунь юрдөөшье үгтэхэгүй байха гэжэ тоолонод. Францида, hаядаа үлэсхэлэн байдал тохёолдохонь магад гэжэ французска газетэнүүд мэдэрнэ.

Нейтральна оронуудта итальянска ното

РИМ, августын 21. (ТАСС). Стефани агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, итальянска правительство болбол нейтральна оронуудта нотоор хандаба, энээн доторо итальянска правительство болбол Англиин колонинууд, протекторадууд ба мандат доро байгаа территоринуудай, мүн Египедэй эрье шадарай зоно хадаа, военнэ ябуулганууудай хүгжэжэ байhан дээрэhээ военнэ операцинуудай зоно болобо гэhэндэ, далайн худалдаа эрхилдэг правительствонуудай анхаралые хандуулна. Энэ хадаа Дундада ба Улаан далайнуудахи Аденскэ заливдахи британска эрьенүүдтэ, Африкадахи английска колонинуудай эрьенүүдтэ, мүн Египет ба Суданай эрьенүүдтэ хабаадана. Эдэ зононуудта тамаргша бүхы суднанууд минэнүүдээр ба дайнай зэбсэгүүдээр усадхагдажа болохо байна. Энээниие зайлуулхын зорилгоор, итальянска правительство болбол, аюултай зонон уудта тамархаа hэргылхэ алнболохо юумэ хэхыень нейтральна оронуудай правительствонуудта дурадхана.

УОЛЛЕСЭЙ ТУШААЛАА ОРХИЛГЫЕ РУЗВЕЛЬТ АБАБА

НЬЮ-ЙОРК, августын 20 (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Рузвельт болбол США-гэй газар тараалангай министр Уоллесэй тушаалаа орхилгые абаба, тэрэ болбол сентябриин 5-най hүүлдэ өөрынгөө постhоо гараханЬ. Уоллес болбол, демократическа партиhаа вице-президентын постдо кандидат боложо, hунгуулиин кампанида активнаар хабаадахын тула гараханЬ.

АНГЛИДА АМЕРИКАНСКА ЛЕТЧИГУУД ОШОНО

НЬЮ-ЙОРК, августын 20. (ТАСС). „Нью-Йорк Геральд трибюн“ газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, үдэр бүри 25 американска летчигууд США-hаа Канада тээшэ эльгээгдэнэ, тэдэнэр английска военнэ авиацин албанда гү, али канадска авиацида конструктораар ороно. Тэрээнhээ гадна, 20-25 летчигууд үдэр бүри английска военнэ базануудта абаашагдана. Американска летчигууд болбол недель соо 150 доллар абаха байна.

Английска авиациин министерствын коммюнике

ЛОНДОН, августын 21 (ТАСС). Үсэгэлдэр, дайсанай самоледууд болбол Эссекс графствын зарим городууд дээрэ бомбонуудые хаяба, гэр байранууд гэмтээ, хүнүүд шархатаа. Удын хойно, Англиин зүүн-урда эрьенүүд дээрэ германска авиациин ехэ соединенинүүд харагдаhан ба нэгэ городые бомбодоhон байна. Серьезно гэмтэл үгы. Үсэгэлдэр үдэшэ болотор дайсанай 7 самоледууд унагаагдаба.

Августын 18-най үдэр, германска авиациин добтолхо үедэ, тэдэнэй 152 самоледууд унагаагдаа.

РУЗВЕЛЬТЫН МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ ЙОРК, августын 21. (ТАСС). Политическэ темэтэй диспудүүдэй үедэ, республиканска партиhаа президентын кандидат Уиклиин хэhэн дурадхалые буруушаажа, Рузвельт болбол мүнөө тохёолдоод байhан уласхоорондын оршомбайдал соо hунгалтын урда тээхи активна кампани ябуулхань хүшэр хүндэ байна гэжэ мэдүүлбэ гэжэ Юнайтед Пресс агентство дамжуулна.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Жэшээтэ хүдэлмэри

Хэлхеэ холбооной управлениин дэргэдэхи партийна организаци (секретарииь нүх. Щербаков) болбол ВКП(б)-гэй XVIII историческа съездһээ хойшо нилээд ургаа. ВКП(б)-гэй члендэ—33 хүн, кандидадта—42 хүн абтаба. Эдэнэй дунда: технигүүд, механигууд, инженернүүд, телеграфистнууд, шофернууд, слесарьнүүд, хүдэлмэришэд ба служащинар гэхэ мэтэ элдэб янзын професеинүүдтэй хүнүүд бии. Бүхы дээрээ зуугаад коммунистнуудтай болобо.

Шэнэ абтагшадые хүмүүжүүлгэ, большевистскэ дисциплинээр хатуужуулга ба хүдэлмэри дээрэнь шалгалга—энэ хадаа парторганизаци бүхэнэй арюун уялга. Эдэ бүхы эрилтэнүүд эндэ бэелүүлэгдэнэ.

ВКП(б)-гэй членэй кандидат нүх. В. Попов 1939 ондо хоёрдохи таһагай начальнигаар дэбжүүлэгдээ һэн. Мүнөө тэрэнэй хүтэлбэрилдэг үйлэдбэриинь түрүүлжэ ябана. Өөрынгөө идейно-политическэ хүмүүжэлые дээшэлүүлхын түлөө оролдосотойгоор хүдэлмэрилнэ. „ВКП(б)-гэй историин хуряангы курсын" V главае үзэжэ байна.

Кандидат нүхэр Широтова болбол почтын конторын ахалагша бухгалтерта дэбжүүлэгдэһэн юм. Өөрынгөө цехтэ политическэ хүдэлмэри һайтар ябуулна. Мүнөө цехынхидээ ССР Союзай Верховно Соведэй VII Сессиин материалнуудтай танилсуулжа байна. Партиин историин 8 главае өөрөө үзэжэ дүүргэхэ дүтэлөө.

Сменын начальник Е. И. Поляковагай сменэнь центральна телеграфта түрүү һуури эзэлнэ. Үйлэдбэриингөө планиие 110-120 проц. дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн, кандидадууд нүхэд Романов, Половинко, Балко, Титов, Куревич, Ишин ба бусад өөһэдынгөө политическэ хүмүүжэлые үдэрбүри дээшэлүүлнэ. Тэдэнэр партийна ажабайдалда активнаар хабаадана.

Ю. Цыренов.

ВКП(б)-гэй горкомдо

ВКП(б)-гэй Улан-Удын городой комитет болбол, ССР Союзай Верховно Соведэй Президиумэй июниин 26-най Указые бэелүүлгын ябаса тухай Судоремзаводой директор нүхэр Мельниковэй ба тэндэхи парторганизациин секретарь нүх. Куревичын докладые соносоһон байна.

Тус Указ хадаа, ажалай дисциплиные бэхижүүлгэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, оронойгоо хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ зорюулагдаһан гүнзэгы удха шанартай байһыень судоремзаводай ажахын ба партийна организациин хүтэлбэрилэгшэд ойлгоогүй байна.

Энэ юугээр гэршэлэгдэнэб гэхэдэ, хэрбээ июль һарада 3 хүн прогул хэһэн байгаа һаань, августын түрүүшын 10 үдэр соо 5 хүн прогул хэбэ.

Заводой директор нүх. Мельников ба парткомой секретарь нүх. Куревич гэгшэд, дурсагдаһан Указые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ контроль хэхэһээ байтагай, тэдэнэр энэ асуудалаар ойлгуулламжын хүдэлмэри огто ябуулаагүй.

Прогульщигууд тушаа судай шиидхэбэринүүдые массада хүргэдэггүй, профсоюзай ба цехыншье суглаанууд дээгүүр нэгэшье хэлсэгдээгүй байна. Июлиин 28-да, августын 12-то болохоор зарлагдаһан, коллективэйнь суглаанууд хүнэй суглаагүйһээ таһалдаба. Указай дүүргэлтэ тухай асуудал партийна суглаанда оройдоо хэлсэгдээгүй.

Нүх. Мельников, прогул хэгшэдые судта үгэхэдөө хүдэлмэрим дүүрээ гэһэн тенденци гаргаһан байна.

Энэ шухала Указые бэелүүлгэдэ хайша хэрэгээр хандаһанайнь түлөө, ВКП(б)-гэй горкомой бюрогоор нүх. Мельниковтэ выговор үгтэһэн ба эдэ дутуу дундануудаа дары усадхажа, ойрын үдэрнүүдтэ эрид хубилалта хэхыень эриһэн тогтоол абаба.

Хүндэлэлэй грамота абаба

„Кооператор-Комсомолец" артель болбол Бурмногопромсоюзай системэ дотор түрүү һуурида байна. 1939 ондо артельщигүүдэнь үнэн сэхээр ба стахановскаар хүдэлмэрилжэ, жэлэйгээ үйлэдбэриин программые 112 процент дүүргэһэн байгаа. Артельщигүүдэй стахановска хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэгдэһэн байна. «Всекомпромсоведээр» үгтэһэн Хүндэлэлгын Грамотые 1940 оной, августын 17-до хамтынгаа суглаан дээрэ абаха зуураа, артельщигүүд болбол шэнэ уялгавуудые абабад.

1940 оной түрүүшын хахад жэлэй үйлэдбэриин даабаринуудые 106 процент дүүргэбэ. Гаргаһан продукцинуудайнь шанар һүүлэй үедэ эрид һайжараа. Июнь һарада 160 платинууд шанар муутайгаар оегдоһонь элиржэ тэрэ дары худалдаанда гаргагдаагүй, дахин заһагдаһан байгаа һаа, июлиин 15-һаа хойшо мүнөө хүрэтэр продукцинуудай гологдохо ябадал үзэгдөөгүй байна.

Артель соогоо массова цех эрхимээр хүдэлмэрилнэ. Һара бүхэнэйгөө даабаринуудые эрхим шанартайгаар, үлүүлэн дүүргэнэ. Стахановецууд ба ударнигууд олон. Эрхим стахановка, Заудинска райсоведэй депутат, партиин членэй кандидат нүхэр Лизунова һара бүхэнэйгөө даабариие 120-130 процент дүүргэдэг байна.

Ц. Кижингинский.

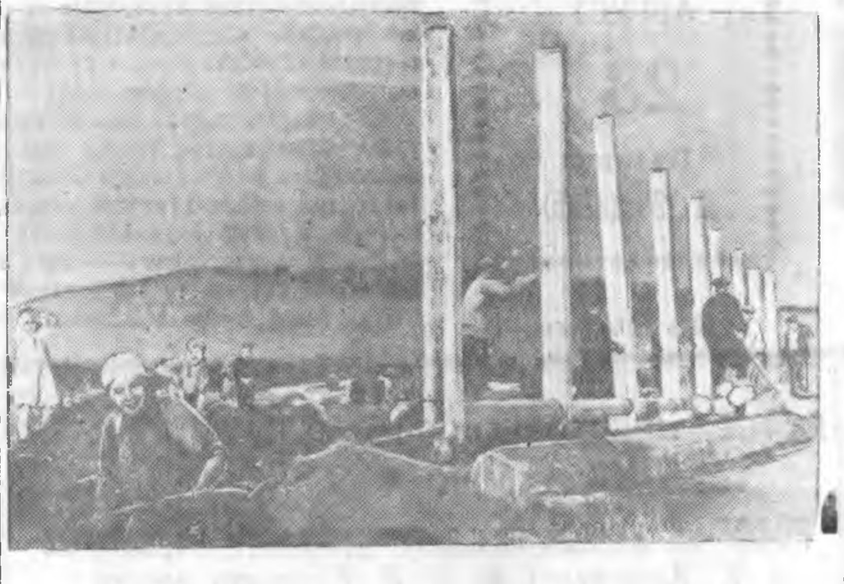

Иволгын аймагай, XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой 50 толгой томо малай байха байрые түргэн методээр барижа байна. П. Михайловай фото.

Колхозуудай полинууд дээрэ нүүдэл худалдаа эмхидхэхэ

Парти ба правительство болбол ургаса хуряалгые саг соонь нэгэшье колос гээнгүйгөөр дүүргэхыень, комбайнуудые ба хүдөөажахын машинануудые сутка бүридэ 16 час ба молотилкануудые—20 час соо хүдэлгэхыень колхозуудһаа, совхозуудһаа ба МТС-үүдһээ эрэнэ.

Энэ зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ, хэрэглэгшэдэй кооперацинууд бага бэшэ үүргэ эзэлнэ. Тэдэнэр элдэб товарнуудаар поли дээрэ нүүдэл худалдаа эмхидхэхэ ёһотой. Колхознигууд, комбайнернууд ба трактористнуудые хүдэлмэриһөөнь һаатуулхагүйе бодолсон, худалдаа эмхидхэхэ шухала.

Зүгөөр, мүнөө хуряалгын эхилжэ байхада, тиимэ худалдаанууд, ларегууд үшөө хүсэд эмхидхэгдээдүй байна. Баргажанай (түрүүлэгшэнь нүх Сосновский), Селенгын (Намжилон), Түнхэнэй (Манзаров), Кяхтын (Шишкорев), Хориин (Мункин), Тарбагатайн (Жерлов) райпотребсоюзууд, нүүдэл худалдаа эмхидхэхэ хэрэгые огто хэрэгсээнэгүй, тус асуудалые хоёрдохи ээлжээндэ табина.

Тэдэнэр, хуряалгын үедэ худалдаха товарнуудаа Буркоопсоюзай Улан-Удын базаһаа үшөө мүнөө хүрэтэр абаашаадүй. Августын 10-да 1294000 түхэригэй товарнууд хүдөөдэ абаашагдажа, планай минил 56,1 проц. дүүргэгдээд байна.

Кабанскын райпотребсоюз (түрүүлэгшэнь нүх. Воронов) планай ёһоор 25 ларегуудые эмхидхэхэ аад, 41-е бэлэн болгоо.

Республикын бүхы райпотребсоюсууд болбол Кабанскын, Бичурын, Закаменай райпотребсоюзуудтал адляар хүдэлмэрилхэ аргатай ба уялгатай.

И. АЛЬЧИХАНОВ—Буркоопсоюзай худалдаанай Улан-Удын базын директор.

Иволгынхид түрүү һуурида

Аймаг дотор шэнэ уриһаламжын мүнгые колхознигуудаар түлэлгэ үдэрһөө үдэртэ ургана. Августын түрүүшын арбан хоног соо колхознигуудһаа 85 мянган түхэриг сугларһан аад, мүнөө сугларһан мүнгэнэйнь тоо—201 мянган түхэриг болоод байна.

12 колхозуудайнь колхознигууд захиһан уриһаламжынгаа мүнгые наличнаар түлэбэ. Гадна, олонхи колхознигуудынь оруулха ёһотой мүнгэнэйгөө 50 процентһээ дээшэ түлөөд байна. Зүгөөр, аймаг доторонь гурбан колхозууд (Оронгын, „Красный Пахарь", Гилбэрэй сомоной, Ворошиловай нэрэмжэтэ ба Иволгын „Социализм") колхозууд нэгэшье түхэриг мүнгэ түлөөдүй байһаар. Тиибэ-ябашье, иволгынхид уриһаламжын мүнгэ түлэлгые сентябриин 10-15 болотор сум дүүргэхэ зорилго табинхай.

Уриһаламжын мүнгэ түлэлгые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ ВКП(б)-гэй Айком ба ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдком ехэхэн үүргэ эзэлнэ. Айкомой секретарь нүхэр Ильин болбол уриһаламжын мүнгэнэй оролгые үдэр бүри шалгана.

Гэбэшье, Гурбадугаар Табанжэлэй (гурбадахи жэлэйнь гаргалга) уриһаламжын мүнгые ажалшадһаа суглуулалгада ехээр гээгдэжэ ябаһан аймагууд бии. Жэшээлхэдэ, Баргажанай (Айкомой секретарь нүхэр Сосов, аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бертунов) аймаг 6 процент; Баунтын (Черных ба Кокорев)—6, 9 процент ба Хойто-Байгал (Болховитинов ба Королев)—7 процент гүйсэдхэбэ.

Финбанкын хүдэлмэрилэгшэдэй союзай Обкомой ба Гострудсбербассын управлениин дамжуулгын Улаан Тугые абалгын түрүүшын кандидадта иволгынхид ба хоёрдохи кандидадта мухар-шэбэрэйхид байна.

Гайдин.

Гургалдайн гурбан сэсэн гэжэ гурбан аха дүүнэр, арад зонойгоо амгалан мэндые хүсэжэ амаршалнабди!

Мэнэ һаяхан Хориин аймаг хүрөөд, колхоз дээгүүр ябаад ерэбэбди. Үнишье болоогүй, ушарһан үбгэд хүгшэнтэй хөөрэлдэжэ, олон һонин юумые оложо үрдеөгүй бусаһан байгаабди.

Тингэбэшье һаа, Хэжэнгын сомон соо юун болооб, хэн юу хээб? гэһэн асуудал тухайда, тодоржо мэдэгдэһэн тон үнэнииень тооложо хэлэхэдэ иимэ байна:

Үнишье бэшэ, үнгэрһэн 1939 оной эхин үеэр, Дунда Худанай сомон дээрэ, арад зонойнь эрилтэ зууршалгаар, аргаламжын амбулатори нээгдэһэн юм. Энэ амбулаториин эрхилэгшэ—эмшэдэ, суутай архинша Соловьев гэгшые томилһон байна. Эмшэ нүхэр Соловьев эндэ ерэһэн сагһаа хойшо аргалха эмшэлхын тухайда анхаралаа табяагүй, амитан зоной дунда ашатай туһатай хүдэлмэри нэгэшье хээгүй. Амаараа гаратар архи зооголоод, аймаг Худан хоёрой хоорондо гүйлгэ-гүйлгэһөөр, һүүлэй һүүлдэ һогтуу фельдшер гэжэ һомон соогоо суурхаһан алдаршаһан байгаа.

Энэ нүхэр Соловьевые эмшэн юм гү, али архиншан юм гү? гэһэн асуудал табиха ёһотой байтарань, харин аймагай таһагаар эмшэ Соловьевые дээшэнь дэбжүүлжэ, Хэжэнгын амбулатори ба больницын эрхилэгшэ эмшэн болгоһон байна.

Эмшэ Соловьев эндэ ерэһэн сагһаа хойшо архи ууха зүбшөөлтэй болоһон юумэ шэнги, уһан тулам болотороо ууха зальгаханиь улам түргэдэшоо. Юуб гэхэдэ, мүн Хэжэнгын ветлечебницын ахалагша ветеринар Антонов гэжэ ээрэм сасуу эжэл нүхэртэй болоһон байгаа юм ха.

Эдэ хоёрые танихашьегүй байһан аад, уулзахын тулада ошохоломнай—ойлгожошье ядаха юумэгүй, уһаташаһан нюдэтэй, улайшаһан хамартай хоёр хүн байба. Хөөрэлдөөд үзэхэдэ, аба эжыһээ абажа гараһан абари зангынь аялдар зулгы, хүн зоной дунда хүндэлэгдэжэ ябаха нүхэд аад, гансахан лэ анхарал багатай дээрэһээ гал харын хорхой зальгишархиһан байгаа гээшэ ха гээд хэлсэһэн байнабди.

Хэжэнгын амбулаторидо ерэһэнһээ хойшо, эмшэ Соловьевай хэһэн бүтээһэн юумэһээнь хэды тобшохон зүйлнүүдые тоолон хэлээ һаа, эхин дээрэһээ иимэ байна:

Энэ оной июлиин 25-да амбулаториингоо ажал даагшые аймагай центр эльгээжэ, эмшэлгэдэ хэрэгтэй юумэнүүдые абаашуулһан байна. Энээн соонь ахалагша нүхэр Соловьевай аза талаан болоходо 12 литр спирт гаража, Соловьев нүхэр сохо дээрээ крестилжэрхёод, хүнэй сүлөөе харад гээд, тэрээнһээ хүртэжэ эхилбэ.

Амаа ехээр халаба, амитан зонһоо айха гайхахаашье болибо. Муухан модон тэргэдээ морин хүлэгөө хүллэбэ. Анда нүхэр Антонов ветеринарайнгаа амгалан мэндэ ажаллахын тухайда, дурандань зохидог духаряа барижа мэндэшэлхэм гээд, 12 литр спиртээ бултынь абаад бушуухан мордошоһон байгаа.

Суутай архинша Соловьев, анда нүхэр Антоновтоёо гурбан хоногто архидажа, 12 литр спиртээ арай гэжэ дууһаһанайгаа хойно амархамни гээд, амбулаторёо хаажархиһан байгаа һэн.

Үбшэ-үлбэреэр нэрбэгдэһэн 50-60 хүнүүд Хэжэнгын амбулаториин үүдэндэ хэдэн үдэр һахидаг байба.

Энэ юу харуулна гээшэб? Хажуудань хаража байгаад хайхардаггүй сомоной Совет, хара аминдаа тудаагүйдөө анируй ябадаг хүнүүд, амбулатори больницын хүдэлмэриие амитан зондо ашатуһа ехээр үгэхэ болгохын тухайда анхардаггүй Аймагай Таһаг—эдэ гурбанда ямар хүдэлмэри ябуулаа һаа, залихайрһан архиншаниие зайлуулжа шадаха юм гээд, гургалдайн гурбан сэсэн үгээ дүүргэнэмди.

Соведүүдэй дэргэдэхи комиссинуудай хүдэлмэринүүд тухай

Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэринүүдтэ, тэрэнэй дэргэдэ байгуулагдаһан саг үргэлжын комиссинууд угаа ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тус комиссинууд болбол тон олон янзын хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Яруунын аймагай, Үхэрэй сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэхи культурна хүдэлмэриин комисси болбол байгуулагдаһан сагһаа хойшо хабаатай хүдэлмэреэрээ ехэхэн ажал ябуулаа. Сомон доторхи бүхы учреждениүүдэй, колхозуудай ба һургуулиин культурна байдалые шалгажа, нилээд олон дутуу зүйлнүүдые элирүүлхэтээ хамта, эдэ дутуунуудаа дары зайсуулха практическа дурадхалнуудые оруулһан ба тэрэ дурадхалнуудынь бэелүүлэгдэжэ байна. Комиссиие хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Перетолчын гэгшэ комиссиингаа хүдэлмэридэ активистнуудые олоор хабаалуулжа шадаа.

Мүн аймагай, Үльдэргын Сомоной Соведэй дэргэдэхи хүдөөажахын комисси (членүүдынь—депутадууд нүхэд Цыденов, Доржиев ба Галсанова) хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэнхэй. Комиссиингаа заседаниие саг сагтань үнгэргэжэ, ябуулха хүдэлмэриингээ планиие табидаг ба хэн юу хэхэ байһанаа хубаарилан абадаг байна. Сомон доторхи колхозуудай малаалай бригаданuудта ябажа, малшадтай хөөрэлдэдэг, ажалыень ба байдалыень һонирходог юм. Сомоной колхозууд 1940 оной түл абалгын планиие үлүүлэн дүүргэбэ.

Зэдын аймагай, Борогойн Сомоной Соведэй дэргэдэхи культурна хүдэлмэриин комисси (Сандаков) 1940-41 онуудай һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлгээр ехэхэн хүдэлмэри ябуулһан байна. Тэрэ сомонойнь хоёр һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэн. Сомон доторонь ном бэшэг мэдэхэгүй ябадал сүм усадхагдаа. Бэшэг бага мэдэхэ 259 хүн бии. Тэдэнэрэй 161-ниинь бага бэшэгтэнэй һургуулида һурана.

Зүгөөр, Улан-Удын Горсоведэй ба Райсоведүүдэй дэргэдэхи саг үргэлжын комиссинууд хүдэлмэринүүдээ зүбөөр табижа шадаагүй. Заудинска Райсоведэй дэргэдэхи культурна хүдэлмэриин комисси (хүтэлбэрилэгшэнь нүхэр Соктоев) эмхидхэгдэһэн сагһаа хойшо хүдэлмэриин план табяагүй байна.

Ц. Цыденов.

Научна консультаци

Хонид ба ямаадые һааха техникэ тухай

М. ВАСАДЗЕ

Парти ба правительствын тогтоолтой дашарамдуулан, 1941 онһоо эхилэн, колхоз бүхэн гүрэндөө брынзэ тушааха уялгатай. Брынзэ тушааха хэмжээнь колхоздо бэхижүүлэгдэн үгтэһэн газарай хэмжээнэй гектар бүриһөө тоологдохо болоно.

Тус тогтоол хадаа, хонин ажалаа серьезноор эрхилхыень, хонидые һааха ба брынзэ бэлэдхэхэ тухай техникэ шудалхыень, уялгална. Энэ зорилгоор, манай редакци болбол хонид ба ямаадые һааха техникэ тухайда статья хэблэнэ.

* * *

Брынзэ болбол хони ямаадай һүөөр бэлэдхэгдэнэ. Колхоз бүхэн хони ямаадые олоор үсхэбэл, иимэ һү элбэг дэлбэгээр абажа шадаха. Хонидой ашаг үгэлгэнь ехэ байһан тухайда доро заагдаһан тон һонирхолтой мэдээнүүд хэлэнэ. Лактационно (һаагдаха) үе соо һаамхай хонид бүриһөө 20 һоо 40 хүрэтэр ба заримдаа анар 70 литр һү һаажа болохо байна. Зарим-нэгэн һүтэй үүлтэрэй хонидһоо лактациин үедэ 120 литр хүрэтэр һүн гарадаг.

Хонин бүриһөө ехэ һү һаалгые туйлахын тулада, хонидые зүбөөр харууһалга эмхидхэхэ шухала. Эгээн түрүүн, нарай хурагадые һайнаар түлжүүлгэдэ ехэхэн анхарал хандуулха хэрэгтэй. Эхэ хонид хурагалһанайгаа һүүлдэ һүтэй байдаг үедэнь, тэдэниие аалиханаар һаажа байха хэрэгтэй, тэрэ үгы һаа, хурагань гэдһэнэй үбшөөр үбдэжэ магад.

Нарай хурагадые эхэнүүдтэйнь сугтань байлгаха хэрэгтэй, зүгөөр—тэндэ хусанууд, эрьенүүд, һубай хонид байлсаха ёһогүй. Тиимэ һүрэгтэ хурагадые 50-60 үдэр соо байлгаад, тэрэнэй һүүлээр үдэшэниинь эхэнүүдһээнь илгажа, тусгаар байлгажа эхилдэг. Хэрбээ зарим хурагад тэнхээ тамир багатай байгаа һаань, тэдэниие эхэнүүдһээнь таһалангүй сугтань байлгахада болоно. Зүгөөр, хонидоо үглөө бүридэ һаажа байха шухала. Хэрбээ хурагадынь бүгэдөөрөө тобир тарган байгаа һаань, тэдэниие нэгэн доро эхэһээнь таһалха хэрэгтэй.

Хурагадые эхэнүүдһээнь таһалалга 8-10 үдэр соо үргэлжэ ябуулагдаха байна, тэрэнэй хурагадые эхэһээнь эсэслэн таһалалга ямаршье бэрхэшээл үгыгөөр хэгдэхэ. Тиимэ арга болбол хурагад өөһэдөө ногоо зулгаажа һурахадань туһатай байна; тиихэдэ эхэнүүдынь номгон түбшэн занятай болоод, һаахада зохид байдаг.

Эхэнүүдһээ таһалагдаһан хурагадые тон анхаралтайгаар харууһалха хэрэгтэй. Бэлшээриин үедэ, тэдэниие зөөлэн һайхан ногоотой бэлшээри дээрэ тустань адуулха. Бэлшээриин ногооной муу байгаа һаань, тэдэнэй һайнаар түлжэхын тулада нэмэлтэ тэжээл үгэжэ байха шухала. Нэмэлтэ тэжээлынь юун байхаб гэхэдэ: брынзэ болбосоруулһанай һүүлдэ гараһан һүнэй шүүһэн болоно. Тэрэ шүүһые отрубитой гү, али бутаруулһан жмыхтэй худхажа, каша болгоод эдюулхэ хэрэгтэй. Хэрбээ тиимэ талханай зүйл үгы байгаа һаань, һайн ба сэбэр мякинатай холиходо болохо. Нэгэ хурагандa үдэртөө 100-150 грамм каша, 2-3 грамм дабһатайгаар үгэхэ.

Хонидоо туберкулезой халдахагүйн тулада профераактика хэхын зорилгоор, каша бэлэдхэхын урда тээ шүүһыень 60-70 (цельсеэр) градус хүрэтэр халааха. Хэрбээ каша бэлэдхэхэдээ творогой шүүһэ хэрэглэһэн байгаа һаа, тэрэниие халааһанай хэрэггүй.

Халуунай сагта хурагад ядардаг байна. Тиимэһээ, хурагадые халуун наранһаа аршалхын тулада, бэлшээри дээрэнь халхабшанuудые түхеэрөөд, халуун сагта малаа оруулха ёһогой. Тэрэ халхабшын үндэрынь 1 метрһээ дээшэ байха ёһогүй.

Хонидойгоо һү ехэтэй байхынь тулада, тэдэниие зүбөөр эдеэлүүлхэ ба һайнаар харууһалха угаа ехэ удхатай. Адуулалгын үедэ һаамхай хонидые холо тууха хэрэггүй. Фермэдээ гү, али колхоздоо дүтэ байһан һайн бэлшээриие шэлэжэ олоод, тэрэниие участогууд болгон хубааһанайгаа һүүлдэ, тэрээн дээгүүр ээлжээгээр адуулха шухала. Тиимэ гурим хадаа, бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхэдэ туһатай байдаг. Нэгэ участок дээрэхи үбһэ ногооe дууһан эдюулһэнэй һүүлдэ, нүгөөдэдэнь абаашажа адуулха хэрэгтэй. Тиихэ хоорондо тэндэхи ногоониинь дахяад ургажа һэргэхэ байна. Хонидые бөөгнэрүүлэнгүй, тараажа бэлшээхэ ушартай, тэрэ үгы һаа, тобир тарган хонидынь булимтаржа, һайн ногооеынь эдихэһээ гадна, түйбэхэ гэшхэхэ болоно. Тиихэдэнь, туранхай хонид түригдөөд, муу бэлшээри дээрэ гараха. Энээнэй результадта, хонидһоо һү һаалга бага болохонь мэдээжэ. Хони һаалга болбол үргэхэ сошохоор бэшэ, угаа зохид ба ариг сэбэр байдалда үйлэдэгдэхэ ёһотой.

Хонид һаалгаха үедөө номгон байха тумаа, тэдэнһээ һү гаралгань ехэ болохо. Тиимэһээ, хонидоо һаахын тулада таатай зохидоор түхеэрһэн һаалгын станогтой (струнга) хашаа бариха хэрэгтэй. Энэ барилгые бургааһа, хабтагайнууд, хулһан, шабар г.м. бүтөөжэ болоно.

Иимэ хашаагай хэмжээнь хоёр хонин бүхэндэ 1 квадратна метр хүргэхөөр хараалха ушартай. Дүрбэлжэн тэбхэр хашаа баряад, дундань хоёр тээшээ үүдэтэй таһалга хэхэ хэрэ тэй. Хашаагай хажуу таладаань баахан үүдэ түхеэрөөд, хонидоо тэрээн худар туужа оруулха гү, али газаашань гаргаха болоно. Хонид үймэжэ бэе бэсэ дарасалдахагүйн тулада аалиханаар тууха хэрэгтэй.

Зүбөөр һаалгада тон шухаланиь юуб гэхэдэ: хонидые түргөөр ба хүсэдөөр шабхажа һааха хэрэгтэй. Яаралтай түргөөр һаахадаа, опыт багатай һаалишад заримдаа дутуу һаадаг байна. Энээн дээрэһээ, һү һаалга доошоо орохоһоо гадна, хонидой дэлэнгынь хабадахашье (воспаление) ушар үзэгдэдэг.

Һүтэй байдаг үень үнгэрөөд, нэгэ хонин үдэртөө 80-100 грамм һү гарадаг болоходонь, тэдэниие үдэр бүридэ хоёр дахин бэшэ, харин нэгэ дахин һаадаг болобол дээрэ. Энэ үедэ хонидой һүниинь нилээд үсхэн боложо, шанарынь һайжардаг. Зүгөөр, һү һаалгын түлэг ехэ байха саг соонь, заабол хоёр дахин һааха шухала.

Хонидые зүбөөр һаахын тулада гурбан метод хэрэглэхэдэ болоно гэбэл: 1) дундалжа һааха, 2) эбилгэжэ һааха, 3) шабхажа һааха.

Түрүүшынь методые хэрэглэхэдээ хүхэнүүд соохи һүеынь дундалжа һаалгаар эхилхэ. Жэшээнь, һаалиша болбол нэгэ гараараа хонинной дэлэнгынь баряад, нүгөө гараараа һааха, тиихэдээ һүн соогоо элдэбын бог буртаг оруулхагүйн тулада, һүүлынь зайсуу холо байлгаха ёһотой. Зүбөөр һаахын тула, хүхынь багса шэмхээд шобторхо ушартай. Нэгэ хүхэнэйнь һүн һаадгүйгөөр гоожожо эбилхэдэнь, нүгөөдэ хүхые һаалгада орохо. Энээнэй һүүлээр, бүхы һүеынь дууһан шабхажа һааха хэрэгтэй.

Харюусалгата редактор **Р. БИМБАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Уде, ул. Каландаришвили, 18. Телефоны; отв. редактора — 3-23; секретариата — 3-44; отделов партийной жизни, агитации и пропаганды—7-55 (2 зв.); сельхоз. отдела — 7-55; отдела кадров и писем — 5-67.

Н 3193 Типография НКМП.